

מוות בשם אריאל

מאת דניאל בן סימון

משפחת הקיבוץ

יעקב קירש האוין לרבים והינן לאות הסכמה. הוא מבין בניסוחן ומציית לציוויו בטוקי תפקידו כרכו הביטחון של התנועה. "בשלב זה אמור שתהיה מלה פוליטית כלשהי", הכביר, "אנשים פשוט יגידו שזה לא הזמן ושצריך לדחות את זה לזמנים אחרים".

ברגיל חשב על כל מלה בהספר שעמד לשאת ליד הקבר. אף שניסה להתרחק ממחלוקת פוליטית התקשה לגודר על עצמו אישית מוחלט. מול ציבור של אלפים שמילא את בית הקברות כרך ברגיל את אובדנו של מסר עם מצוקתה של מדינה השדויה בעלטה. "יהיה שלום תמיר", ועק, "יהיה שלום מאריך אברה, נטולת נשמה, אריך אוכלת יושביה שאיברה כבר מזמן כיוון ודרך".

בני המספה עמדו קרובים. האלמנה אורלי, רגליה כסולות, סוככה על שלושת ילדיה הבוכים. הם נפרדו מאבדן. "אין קרה שהפקדת אותנו" התקוממה הגישה תמר בקול סבור מכבי, "אין השארת את אורלי הייליים לבד?"

ברגעים אלה התעצמה התוויה על תכלית המלחמה האת. רבים התקשו לעצור את המעורבות למראה חריבנה של משפחה. ובצד, מעל כיתת היילי המספר, עמדו ירדנה פיסר, עיניה לוחה, ובעולה אביר. היא עלתה לארץ מוזנגניה באונייה אקסודוס, הוא עלה מצ'כיה שנה לאחר הקמת המדינה. בוותם חברי הסומר הצעיר התיישבו בקיבוץ כבר מסריק ליד עט, סנקרא על שמו של טומס מסריק, ממייסדיה של צ'כוסלובקיה.

מלכתחילה לא התכוון איש להעלות מחשבות פוליטיות כיום הנראו הוה, שבו ליווה הקיבוץ את אוד מבניו בדרכו האחרונה. הצער והעוזע כיסו על השאלה הנרולה שריחפה בבית הטרבות של הקיבוץ, שממנו יצא מסר הלווייה של תמיר מסר. מה תכליתה של המלחמה הארוכה הזאת, שקטלה בשני תיים האחרונים כל כך הרבה ילדים ונערים ותיטר קות וקטישים וחיליים?

הרצבה המריקה שליד בית הטרבות היתה מלאה עד אפס מקום. מאות אנשים באו להלווה כבוד ארצון לקצין המילואים, בן 41, ולנחם את בני משפחתו. המועקה היתה קשה מגשור. באותה שעה הנבאו לקבורה שני הוייליים האחרים שנדרגו באותו אירוע: עמיהוד חסיד נקבר בראש העין, מתן וטרון נקבר באיתמר.

מסר נאבק עם הפלסטינאי המתאבד בצומת הכניסה לאריאל, ידה בראשו וניסרל אותו. במהומה שסודרה במקום ידה אחד הוייליים ירייה נוספת, זו המפילה את מטען הנפץ שהיה צמוד לנטו של המתאבד המתאבד. מהפיצוץ נדרגו מסר, חסיד וטרון וכ-20 אחרים נפצעו.

באותה הפיטת עמד נביר ברגיל, מזכיר התנועה הקיבוצית. אילו נתן דודו לתושבותיו, היה מסמיץ ועקה גדולה לפני כל האבלים, ועקה שהיתה מסר לה ספק בתכליתה של המלחמה הזאת. ברגיל מכיר היטב את גיורא מסר, אביו של תמיר. הם עובדים יחד. בארצונה מונה האב ליושב ראש ההנהלה הכללית של התנועה הקיבוצית. בעבר סילא תפקידים בכירים מטעם קיבוץ התנועה הקיבוצית. "זה ציבור שדיגל להקייב", לחס ברגיל, "זה ציבור מיד ודי שבניו נפלים למען המולדת. אבל אל תטעה - הציבור הזה, יותר מכל מגוד אוד בישראל, יודע שאין לו מה לעשות בטקטיות הזם".

מבטו התעכב על פניהם החרושות קמטים של המייסדים והוותיקים שהשתתפו בכל מלחמות ישראל. הוא מכיר את הבעה התקפאה של אנשי הקיבוץ. "הבעה קפאה, אבל התמסרל הפנימי הוא עמוק", ניסה לפרש. "אף אחד מהאנשים האלה לא יגיד את זה בקול רם, כי חנכו אותם שכל עוד יש מאבק צבאי אסור שהמחלוקת הפוליטית תפריץ. בעיני האנשים כאן, תמיר מת כחייל ולא חשב אפוא. אבל בשיחות פנימיות עולה השאלה של איפה ולמה. בכל אופן כזה השאלות מתחדדות ונורות חוקות יותר ויותר".

ככל שחלפו השעות מאז נטמן בארמה ארונו של תמיר מסר שנדרג בפיגוע, החליף הכעס את השתיקה. אף שחינכו אותם שכל עוד יש מאבק צבאי אסור שהמחלוקת הפוליטית תפריע, הרי בשיחות בין חבריו שבה ועלתה השאלה, איפה הוא מת ולמה

לעוזב את בית הקברות. ירדנה פיסר הבינה ללבם. היא ראתה את תמיר גרל חסרה אותו כאשר הילדים המופלאים. חבר לכיתה מסר לו. הוא היה אדם שהבטיח סיון בכל אשר פנה, אפס. חבר מהצוות בסירת גולף ני תיאר אותו כ"נאומתה של כל אם עבריה, וגם לא אם עבריה".

המשפחה הלוותה

לכנסף נסרק האימוק. ככל שחלפו השעות אחריו הקבורה, החליף הכעס את השתיקה. החשך ירד על הקיבוץ, והדברים שבו לתנוח. בני המשפחה נאספו בביתם של ההורים והציבו כיסאות לבנים מפלדת טייק על הרשא. ניצאה מהקיבוץ התקבצו חבריו לנעק של גיורא, אביו של תמיר. רובם בשנות ה-60 לחייהם וכבר שנים שאינם מסרטים במילואים, אך קשר הרעות ביניהם לא נותק. עשרות שנים של שידות צבאי זה לצד זה במלחמות עקבות מרם הפכו אותם לקרובי משפחה לכל דבר.

ללנו, נאנה שלמה קוביץ, "זו לא המדינה שלמי ענה נלחמנו. ראה מסביבך מה קורה, ותראה מדינה שקיימת רק בשביל החרדים והמתנחלים. אין עוד מאבקים צודקים, אין מלחמות צודקות, יש רק מאמץ לתת ולתת לשני סקטורים שרדו את החסרה הישראלית. אני לא מבין מדוע אין שום ממשלה שמוכנה להתמודד עם סופק מתנחלים. תמיר מת על אובת הארץ, כי כך חניכו אותו. אבל זו לא המדינה שחלם עליה".

מסביב לקוביץ הצטופפו חבריו לנסק של גיורא מסר. היו שם סמוליק צ'ירונבלאט מירושלים, ששימש מפקד פלוגה, ויעקב לוימן מקיבוץ יגור, שהיה מפקד גורד, ואבנר תורג'מן, יליד טבריה, שהיה מנן מפקד החטיבה, ויוטמן שוורץ מכפר לייטן, שמילא תפקידים מטוגנים בגרוד.

"אבא שלי הוא מורד הלוחמים שהקימו את המדינה", אמר צ'ירונבלאט. "היתה מדינה עם איריאלים טובים וערכים נעלים. ראה לאן הגענו. מי היה מאמץ שנגיש אותה על מגש לקבוצות סקטורליות? מי היה מאמץ שניתן אותה לחרדים

כשקמה המדינה, והיום אנחנו לא במחויב שהמדינה הזאת תתקיים אם תמשיך כך". צ'ירונבלאט "יהוד שלנו מרגיש, שיש אובדן ודרך של כל ההווה בארץ".

משפחת הבופור

השיר ירד, והמבקרים המשיכו לחרום לבית האבלים. החברים של תמיר מסר מסיירת גולני עשו את דרכם לבית המשפחה. חלפו 20 שנה מאז הרגע ההוא, הבלתי נשכח, שהוצגה במפלמות הטלוויזיה. המפגש המדיאליסטי ההוא על מסנת הבופור בין ראש ממשלה שהיה נתון במצבי רוח קיצוניים ובין קצין סיירת צעיר ונחוש מיוחדת העלית שכבשה את הבופור. למחרת המבצע עמד מסר מול מנחם בגין. בקרב האכזרי שהתנהל בשבוע הראשון של המלחמה נדרגו שישה מתבריו.

בגין, שהיה במצב רוח אקסטטי, פירד מהמאות על גבורתם ההרדית של חיילי הסיירת ועל פעולת הביטוס נטולת הנפגעים. ראש הממשלה לא ידע על ששת הלוחמים ששילמו בחייהם. ארדיכל המלחמה, שר הביטחון אריאל שרון, עמד עם זרחה והסלים את אחד החיזות התמוהניים ביותר הזכורים מפלחמת לבנון.

כיוני השנה, במלאת 20 שנים למלחמה הזאת, התכנסו חברי הצוות של הסיירת בקיבוץ העוגן. הם באו לקיבוץ כמחזה ליעקב גוטמן, אביו של

"לא אל הנער הזה התפללנו. אין עוד מאבקים צודקים, אין מלחמות צודקות, יש רק מאמץ לתת ולתת לשני סקטורים שהרסו את החברה הישראלית"

רו גוטמן, לוחם הסיירת שנדרג בגופור. גם תמיר מסר היה שם. בשנים האחרונות הלך כל אחד לדרכו, חרם מעטים מתובות הבופור מסרו על קשר רשף.

מכל ההורים השמלים של משפחת הבופור השמיץ גוטמן את הועקה הנרולה מפלד. שבר עיים אודי נפילת בנו פירסם סכתב גלוי בעיתר נת ליחסי המלחמה, ראש הממשלה בגין, שר הביטחון שרון, הדימסכ'ל רפאל איתן ושרי המסמס לה שהדיפו את ידם בהצבעה על מלחמת לבנון. "כך רצתם את רז", כתב, "כך התקסמתם שרשרת דורות ירודית, עתיקת ימים ועתיקת ייטורים, אשר הצודר לא הצליח לנודעה לפניכם. כמה שנות דור היו דרושות למחבלים כדי לרצוח ולפי צוע כל כך הרבה חיילי צה"ל כפי שעשתה מלוד טתכם הארודרה כמה שכול ריגון הצלחתם לזרוע... ירדוף אתכם יטני החרום, יטנו של אב

בישראל שחבר עליו עולמו וניסל ממנו טעם חייו. כשנתכם ובתקצובם ובקסמכם יהיה את קין על מצחכם עד עולם".

במפגש האחרון הביט גוטמן על גבורת הלוחדים בעיניים רטובות. הם היו האחרונים שראו את בנו בחיים. גוטמן סיפר להם, שהמפגש אדם מעצק חייה לרו.

אחד הלוחמים, חבר קיבוץ כברי שבקיס לשמור על עילום שמו, נזכר, שתמיר מסר סיפר לו שהתרגש לקראת המפגש הזה. "האלפנו חיות מאתם ימים וניסיתו לשחזר אירועים. הקרב על הבופור היה כולו רעיון של שרון, וזה השאיר בנו ויסרון נרא. היינו מבולבלים כי הבנו שזה סיפור בעייתי. הרגשנו שהוליכו אותנו שולל. כמה זה כשיש מסרות לא ברורות, כשיש פעולה קולוגיאר ליסטיית כמו שהיה בלבנון. לצערי, מצעד האיווד לת עריין נמשך. אז זה היה בלבנון, ועכשיו זה בשטחים".

אשתו של הלוחם, שעמדה לידו, הוסיפה "איווד שרגיה. תמיר שרד במלחמה של שרון בלבנון, אבל נפל במלחמה של שרון בשטחים".

גבורת הלוחמים התעמתה. רובם נלדו בקיבוץ ופרשו ממנו אודי הצבא. טל רו נלדו במעיין ברוך ונטס את קיבוץ כדי לחיות כתל אביב. מותו של תמיר ליחודה ירוע אותם. לא פוזת וירועו אותו נסיבות המות. "זה מות שעומד בגיורא מוחלט למות למען המולדת", אמר בפסקת. "למות היום בשביל מלחמה בשטחים זה מות מיותר בעיני. עדיף למות בתאונת דרכים מאשר למות כדי לשמור על מתנחלים נבנעות וכשאר המסקות בשטחים. אילו הייתי מקבל צו כמו שקיבל תמיר, הייתי מסרב פקודה".

מותו של מסר העלה ויכרונות מאתו קרב נרא על הבופור ומהמפגש האחרון בקיבוץ העוגן. במיוחד נזכר טל רו בנאמו של שרון בכנסת למוד רת המבצע. הבופור, אמר אז שר הביטחון, נכבש ללא נפגעים. "מה ההבדל בין למות בשביל הבר שר לבין למות בשביל אריאל? הקשה רז, ש"ניהם מות מיותר וחסר תכלית. מהבופור עד אריאל לא התקיימו. אנחנו כמדינה רק נסוגים או שרון ניהל את העניינים, וגם היום הוא מנהל אותם. זה מה שסראני בכל המצב. אז היו 7,000 מתנחלים בשטחים, והיום יש 170 אלף מתנחלים הלכנו אחרה".

רו הפסיק את שסף דיבורו. החברים מהיחודה המוכרת האיצו בו לסיים את דבריו כדי לסוד לכיתה של המשפחה האבלה. "אני עצוב כל כך", הוסיף לפני שנעלם עם חבריו לתוך הלילה השחר, "המות שלו כה מיותר".

מן הבית נשמע בכיה של האלמנה אורלי.